

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quest. 2. An electio sit ex præiudiciis meritis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

linere faciendo non longitudo temporis, sed viæ spæ-
tium confectæ compenatur. Nec minus præmium
obinet, qui vno mense, quam qui anno integro præ-
scriptum confecit. Hinc in causa apparet diuersa
merces. Augustinus de dono perseverantæ cap. 8. T.
p. 660. d. 2.

Sp. 160. a. 1.
Sed tunc, inquit, gratia Dei non secundum merita hominum datur: Respondeo, quoniam Deus misericors est. Cur ergo, inquit, non omnibus? & hic respondetur: quoniam Deus iudex iustus est, ac per hoc & gratia ab eo datur gratia: & iustus in aliis iudicium demonstratur, quid eis qui bus datur, conferat gratia: Non itaq; sine ingratia, quod secundum placitum voluntatis sue, in laudem gloria gratia sue tam multos liberat misericors Deus de tam debita retributione, si finde, neminem liberat non esse iniustus. Ex vno quippe omnes in condemnationem non iniustam iudicati sunt ree, sed iustam. Quare ergo liberatur gratiam diligat; qui non liberatur, debuit agnoscere. Si remittendo debito bonitas, in exigendo aequitas intellegitur, nullum esse apud Deum iniquitatis inuenitur.

Et iterum c. 69. de verbis Domini. Alioquin non est omnium premium equalitas. Qui vult, inquit, Christus, maior fieri vos fieri, sit omnium minister. Dixeris igitur sane in illa gratia gradus. & prerogativa, quorum ad discrimina non tam tanta externa labore, quam animorum virtute constituentur. Propter de gratia & libero arbitrio c. p. 6. In æqualitate qua novissimi pauci facti sunt primi gratiam agnoscit. In parabola, inquit, de his qui laborant in vinea, dari idem premium eandemq; mercedem omnibus, siue vultum fuerint laboraverint, ut qui multo labore sudaverint, non amplius quam novissimi acceperunt, intelligant domini. Igitur, non operum accepta mercedem. Gratia mercedem, inquit, pro magnitudine enim gratiæ, qua donati sunt, & charitatis ardore, non pro laborum duritate merces datur. Merita enim sequuntur non antecedunt gratiam. Merita enim tua ab ipso sunt, ut docet c. 6 & c. 7. Coronati illam Deus per sua dona non tua merita. Non ex operibus tanquam tuis ex te ipsis tibi existens meritis, sed tanquam his quibus te Deus finxit. id est. formati & creati.

Constat autem ex his, quod Theologi docent, Deum remunerari opera supra condignum, sola liberalitate, et idque pro suo arbitrio. Dat enim maiorem mercedi in quantum accipere mereantur, quod Andreas Vegas contempnit perlocutur negat, sed ex Matth. 5. Luc. 6. & 19. satis colligitur. Cyprianus Ep. stola 75. In Baptismo ad aquam denarium vocari, postea pro conuersatione atque actu nostro minime variari. Vide & Remigium, Rabanum, Abulencium, Gregorium D. Thomam. Aequalitas autem caritatis, capite quoque; melior quo maiore charitate operatur.

Donum gratiæ non operum mercedem Augustinus appellat: non est enim operum in se spectatorum, sed gratiæ, & operum ex gratia bonorum merces.

s. f. Quod Mifculus in locis communibus hinc
mentis sancti eorum oppugnat, more suorum facit, cum
omnibus fere verbis meitra Christus afferat. Et ipsa æ-
qualitas fit indicio, præmia respondere datæ in hac
vita gratiæ, non præciſe laborum, Bonum certamen
curavit Apoftolus 2. Timoth. 4. & reposita est illi
corona iustitiæ, quam reddet iustus Iudex, sed non
tantum laboris, & ærumnarum, quantum charitatis æ-
liminator. Dona sua que in nobis æstimat, etiam meri-
tuerat Auguit. hom. 50. & hom. 1. 4. Reddet, inquit, mihi
coram iusto Iudex, debet ergo quod reddit, reddet ergo iustus
Iudex, non enim opere inspecto, potest negare mercedem, qui o-
pus inspect.

Ar mirum non est, sectarios sanctorum meritis ob-
stare, qui etiam Christi morti, & sanguini meritum
admonet. Calvin. l. 2. instit. c. 17. Etenim fateor, si quis per
se & simpliciter Christum opponere vellet iudicio Dei, non fore
suum meritum, quia non inveniretur in homine dignitas, qua

posset Deum promereri. At in Christo est dignitas, quæ est in homine, & quæ in Deo, à persona habent dignitatem, ab infinita infinitam. Mirari autem conuenit, non deesse, ex illo grege, qui apud eundem Caluinum colligunt: quia non operum meritis acquiritur cælestis hereditas, sed gratis donatur, æqualem fore omnium gloriam. Quibus ille respondet: non dispurare Christum, vel de cælesti gloriæ æqualitate, vel de futuro piorum statu: sed hoc tantum pronuntiat, causam non esse cur glorientur, vel aliis insulent, qui tempore sunt priores: quia Dominus, quoties ita placuerit, vocare poterit, quos visus est ad tempus negligere, eosq; vel æquare vel præferre prioribus illis: addit; exactam partium discussionem esse mixtam curiositate. Sunt illa in Zwinglium dicta, quæ ex Origene & aliis distinguit tempora, & sub horis quæ vndeçimam antecesserunt, nihil effectum dicit.

Quod à Domino satis refutatur, cum denarium etiam cæteris horis respondere demonstrat. Omnibus enim datur merces secundum opera sua. Nec rectè Caluinus ex sola uocatione rem definit; quæ enim diuersa præmia admetitur, etiam gratiam, & gratiæ opera varia præstitit; ex illis enim præmia sequuntur. Media enim, ad finem solent fini esse proportionata. Cui vero Deus finem conferre decreuit, eidem prædestinauit & media. Qui enim ostendit Apostolo, quantum pati eum, pro Christi nomine oporteret, etiam pariter significauit modicum passionis æternum gloriæ pondus operari in cælo.

QVÆSTIO II.

An electio sit ex præiudicis meritis?

§. 1. **N**on disputo generatim quæstionē inter se-
ctarios etiam controuersam, sed quantum *Ordo exē-*
fieri potest, ad huius loci intelligētiā. Theologi qui *cutionis, &*
dari mercedem ex præiudiciis operib; conueniunt, mer- *decreti.*
cedis redditionem pro argumento habent. Operarios
enim vocari imperat Pater familias, illiſq; mercedem
reddi; Merce. operi datur, regnum datur vt merces,
datur non ociosis, sed laboriosis, & ex conditio operatis.
Quin etiam eadem conditione promittitur. *Item*
vineam. & quod iustum fuerit dabo vobis. Hic igitur ordo est
executionis, vt propter opus dare velit regnum. At
quod in tempore facere Deus solet, id ab æt. no de-
creuit, atque ita cum omnibus circumstantiis efficere
statuit, vti reipsa facit. Nusquam enim actio à decreti
ordine discedit.

Aliorum sententia contraria est. Prius ad gloriam
elegisse; deinde merita ordinasse: Nec argumentum al-
lato mouentur. Alium namque ordinem praeuisionis, &
executionis esse sentiunt. Primo enim in signo rationis *Electio*
homines & angelos gratuito amore dilectos, & electio
prior
electos ad vitam aeternam, sine ullo meritorum respectu; In
altero ordine autem electos & dilectos gratuito, consti-
tuisse gloriam non nisi per media, si deum, si eum, caritate
in executione conf. itaq; negant. Deum aliud in
tempore facere, aliud ab aeterno constituisse. Nam aet-
erno decreto definitum; non modo nulli nisi per me-
dia gloriae constet, sed singulis etiam mediis partes,
circumstantiaq; praeuit. Non tamen per ea, vel
propter ea elegit, per quae dedit, & per quae dare decre-
uit. Est enim gloria aeterna effectus datae gratiae, gratia
praedestinationis. Paulum gratuito elegit, cum fureret
aduerfus Christianos, idque sine ullo meritorum etiam
futurorum respectu. Electio autem gratiam magnam,
scientiam, labores, aliaque decreuit, per quae in salutem
aeternam liberem, & infallibiliter deduceretur. Ita
& Paterfamilias ad praemium has operas del. git: non
sua causa, quasi opus haberet eorum industriae,
sed ut praemium conferret, hoc tamen dare noluit, ni-
si postquam vineam excoluissent. Probabilis est vi-
traque sententia. Priorem tuerentur etiam Arminiani.

nam electionem statuunt esse ex fide prævisa: meritū
tamen non agnoscunt. Consulat lector scripta Vor-
stii, Greuinchouii, aliorum. Ex præiudiciis actionibus
dari etiam multi veterum censuerunt. Hierony. Rom.
8. & 9. & Galat. 1. & Epistol. ad Hedibian. Chryso-
stomus homil. 16. & in Epistol. ad Ephes. Theodor. in
Rom. 8. & 9. Theophylactus eodem loco. Anastasius
Nizenus lib. de questionibus Scripturæ, quæstio.
59. Imo innuit Augustinus libr. 1. ad Simplicianum
quæstio. 2. T. 4. Vbi de his longa est disputatio ad caput
9. Epistol. ad Rom. pertinens.

Verumtamen multis illis locis expresse asserit, electionem præcedere. ut lib. de corrept. & gravia, & Rom. 8. & 9. ostendi. Aliter tamen Prosper lib. 2. cap. ultimo de vocatione gentium. Fulgentius lib. 1. ad Monimum. Hugo in Epistol. Rom. Ex hoc igitur loco nihil vel in hanc, vel illam partem concludi potest. Nam opera & merita finem & executionem, adeoque decretum Dei, quod de executione factum est, non electionem ipsam respiciunt.

QVÆSTIO III.

Quis oculus malus?

§. 1. **O**culus malus, seu oculus nequam, qui ⁱⁿ *invidia* dicitur, recto, bono, simplici opponitur. Præcipue inuidiam, & liuorem designat, qui etiam in vultu tacentium, quodam nubilo se prodit. Oculus vero, vt Matthæi 6. Lucæ 11. animus est vitiosus & malignus, sicut oculus bonus, animus bonus, & liberalis. Ecclesiastici 31. Inuidia se appellatur. Merito autem oculorum nomine totus homo describitur. Nam ingenium oculorum formâ & colore deprehenditur. Oculi animorum indices sunt, etiam si latere velint. Ideo simulators solent præcipue oculos erudire, vt sese animo accommodent. Vt enim oculus integram hominis effigiem reddat, ita quoque integri hominis est imago, nisi summo artificio fallat. In oculis luxuries, ira, inuidia, omnia vitia, virtutesque & affectus boni resident, in his animus habitare dicitur.

S. 2. Buluherger eos notari aſſerit : qui cum Petro clamant : ecce nos reliquimus omnia. Calumniam eſt in reſigioſos, qui non iugitant, multis, qui in mediis diuinitis & honoribus verſantur, maiora caritatis præmia decernenda, quam ſibi : & ſi illis inuidet, iam ſua perdidit, de alienis bonis dolendo. Petro autem Chriſtus nec inuidiam, nec aliud vitium obicit, ſed per benignè reſpondet, nec Apoſtolos nouiſſimos dicite eſſe, ſed potius ſeſſuros ſuper duodecim thronos, & iudicatuſ.

VERSVS 16.

*Sic erunt nouissimi primi, & primi
nouissimi, multi enim sunt vocati
pauci vero electi.*

QVÆSTIO I.

Qui primi, qui nouissimi?

§. 1. **H**ortatur Apostolos, ne ideo securi sint, quia primi vocati sint, ne cuius alius insulset. Fieri enim, vt primos multi ex posterioribus antecendant. At qui primi, qui nouissimi sint, magna est controuerſia. Chryſoſtomus primos esse Iudeos, qui initio vocati salutem persequuntur, & eos Chritianos, qui e

virtutis fastigio in vitorum barathrum inciderunt.
Nouissimos enim hos factos, quod deterius est, nol
esse, & grauiore damnatione plecti. Nouissimos eni
tem qui facti sunt primos esse, qui è vitiis emergunt,
& ad virtutem eluctantur.

Barradins noſter etiam de Iudæis & gentibus in-
terpretatur ex Luc. 13. 27. cum diceret Chriſtus: *multi
ſunt vocati, & v. 24. Quia multi dico vobis quærent in-
trare, & non poterunt.*

Adiungit: Et ecce sunt nouissimi, qui erunt primi. & primi, qui erunt nouissimi.

Si igitur apud Lucam nouissimi sunt, qui regno exci-
dunt; igitur & apud Matthæum. Vñ cum hæc in-
terpretationi obsta- & videtur, quod primi etiam, &
intermedi denarium accipiunt: omnes igitur beati
sunt. Nec ob querelas primos Patres familias denario
priuat, sed, Tolle, inquit, quod tuum est. Volo
dare sicut & tibi. Respondent huius sententia
& doctores, non omnia, quæ in parabola sunt, accommo-
danda esse, quod verum est: hic tamen locum illa
exceptio non potest habere. Non enim emblema est
denarii solatio, sed ad ipsum corpus parabola perti-
net; de denario pacti sunt, aliis præmissum id quod
iustum est, id non est ornatus, sed significatioem cau-
sa positum. Torum autem in eo versatur parabola
mysterium, quod & qui hora undecima, & nona, &
sexta, & tertia venerunt, acceperint denarium, vñ
eundemque, & nouissimis primo perolurum fu-
it, itaque, & ad mysterium pertinet, quod primi acce-
perint denarium. Non autem illi de damnatione,
sed paritate præmii queruntur. Itaque & patrum sen-
tentia nolim recedere, qui comparationem, inter be-
torum præmia docent institui. Quod si primi acce-
pientes denarium, & murmurantes, non faciunt ad
parabolæ integritatem, nec accommodari eam pat-
tem ad aliquam significationem oportet, nec ergo
etiam pactum de denario significationem habet: cum
enim pactus est, si non dedit? si illa igitur, quæ cum
primis acta sunt, nihil significat, sed decortantur
gratia apponuntur, paratio etiam de aliis in dicen-
da erit. Ideoque tota parabola sine vlla significatione
fuerit. Tota enim eius vis & Oeconomia versatur in
comparatione temporis, quod laborarunt, & æqualitate
mercedum, conferunturque primi, & nouissimi.
Quæ collatio locum non habet, si primis damnatio,
nouissimis beatitudo obuenit.

Primi igitur dicendi sunt, qui prima etate vel tem-
pore vocati Deo fuerunt, magnosq; pertuleret la-
bores, quos tamen alii postea vocati, & exiguos spacio
in vinea Domini laborantes meritis adaequarunt, qui
bus eadem proinde merces persoluitur.

§. 2. Bullingerus primos vocat, qui suis meritis fi-
dunt. Nouissimos, qui de meritis nihil presumunt.
Et Musculus. Docent enim illi in primis impietatem
esse cum iactantia, eos exprobrare DEO sua me-
rita.

Respondeo. Ad improbam eos sententiam bonorum operum & meritorum odio petrahi. Adeo vero insaniunt, vt causam suam aduersus Petrum, Christum agere insituant. Petrum aut factus fuisse merita, & ambitiosè quidem. Quod si meriti essent, relinquendis omnibus exstimator, Catholicorum iugitum in sententia erat, qui merita agnouit, in eo tamen peccabat, quod ea ambitiose laudare. Imò Caluanianis credimus, in Christum erat inmeritis, in iudicis & hypocritis; nam tales esse contendunt, merita bonorum operum esse concedunt. Hoc enim crimen in Petro non leuius esse potuit, quam in nobis, si crimen fuisse. At nec Christus esse accusat hypocriticos, & in iactantia, nec nos crimen fingere oportet.